

# IQTISODIYOTGA TO‘G‘RIDAN-TO‘G‘RI XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB QILISH MEKANIZMIGA TA‘SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI

**Mamatkulova Nadira Makkamovna**

TDIU, mustaqil izlanuvchisi, dotsent

E-mail: [2025nodi@gmail.com](mailto:2025nodi@gmail.com)

## **Annotatsiya**

Mazkur maqolada O‘zbekiston iqtisodiyotiga to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilish mexanizmlariga ta‘sir etuvchi asosiy omillar tizimli ravishda tahlil qilingan. Ichki bozor hajmi, inflyatsiya darajasi, valyuta kursining barqarorligi, foiz stavkalari, tashqi qarz miqdori, siyosiy va huquqiy barqarorlik, davlat boshqaruvi sifati, soliq siyosati hamda institutsional infratuzilma kabi omillarning to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar oqimiga ta‘siri baholangan. Tahlil natijalari xorijiy investitsiyalarni jalb qilish jarayonlarini takomillashtirish, investitsiya muhitini yaxshilash va iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlash bo‘yicha amaliy takliflar ishlab chiqish imkonini beradi.

**Kalit so‘zlar:** to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar, investitsiya muhiti, inflyatsiya, valyuta kursi, siyosiy barqarorlik, soliq siyosati, mulk huquqi, davlat boshqaruvi, institutsional omillar.

## **Аннотация**

В статье системно проанализированы основные факторы, влияющие на механизмы привлечения прямых иностранных инвестиций в экономику Узбекистана. Оценено воздействие таких факторов, как объём внутреннего рынка, уровень инфляции, стабильность валютного курса, процентные ставки, внешний долг, политическая и правовая стабильность, качество государственного управления, налоговая политика и институциональная инфраструктура. Результаты анализа позволяют выработать практические рекомендации по совершенствованию механизмов привлечения иностранных инвестиций и улучшению инвестиционного климата в стране.

**Ключевые слова:** прямые иностранные инвестиции, инвестиционный климат, инфляция, валютный курс, политическая стабильность, налоговая политика, права собственности, государственное управление, институциональные факторы.

## **Abstract**

This article provides a systematic analysis of the key factors influencing the mechanisms of attracting foreign direct investment (FDI) into the economy of Uzbekistan. It evaluates the impact of market size, inflation rate, exchange rate stability, interest rates, external debt, political and legal stability, quality of governance, tax policy, and institutional infrastructure on FDI inflows. The findings enable the development of practical recommendations for improving foreign investment attraction mechanisms, enhancing the investment climate, and ensuring economic stability.

**Keywords:** foreign direct investment, investment climate, inflation, exchange rate, political stability, tax policy, property rights, public administration, institutional

factors.

## KIRISH

Jahon miqyosida to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar har qanday mamlakat iqtisodiy taraqqiyotining eng muhim omillaridan biri hisoblanadi. To‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar nafaqat ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytiradi, balki yangi texnologiyalarni joriy etish, boshqaruv tajribasini o‘tkazish va xalqaro bozorlarga chiqish imkoniyatini yaratadi. Shu sababli, investitsiyalar oqimini jalb qilish bo‘yicha raqobat global darajada kuchayib bormoqda.

Investitsiyalar — faqat iqtisodiy taraqqiyotning emas, balki tinchlik va barqarorlikning kafolatidir. Birgalikda shunday investitsiya muhitini yarataylikki, u daromad keltirish bilan birga inson qadrini ulug‘laydigan, uning hayotiy manfaatlarini ta‘minlaydigan va jamiyat ravnaqiga xizmat qiladigan mustahkam poydevorga aylansin [1]. Bugungi kunda rivojlanayotgan mamlakatlar, xususan O‘zbekiston uchun to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar iqtisodiy o‘rningining asosiy drayverlaridan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. To‘g‘ridan-to‘g‘ri chet el investitsiyalari — chet ellik investorning hukumat kafolatlarisiz, tavakkalchilik sharoitlarida o‘z mablag‘lari yoki qarz mablag‘lari hisobidan investitsiyalaridir [2]. Investitsiya — moliyaviy va moddiy-texnik resurslarni iqtisodiy (daromad, foyda) olish yoki ijtimoiy, ekologik va siyosiy samaraga erishish maqsadida yo‘naltiriladigan qo‘yilmalardir [3]. Investitsiya — bu daromad olish maqsadida moddiy va nomoddiy obyektlarga joylashtiriladigan qo‘yilmalardir [4]. Investitsiya — foyda olish yoki boshqa samaraga erishish maqsadida tadbirkorlik va boshqa faoliyat obyektlariga joylashtiriladigan pul mablag‘lari, qimmatli qog‘ozlar, mol-mulklar, pul qiymatiga ega bo‘lgan mulkiy va boshqa huquqlardir [5].

Mamlakatda to‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiyalarni jalb etish uchun eng qulay investitsiya muhitini shakllantirish maqsadida iqtisodiyotni liberallashtirish, davlat boshqaruvini isloh qilish, tadbirkorlik subyektlari faoliyatiga aralashuvni cheklash, litsenziyalash va ruxsat berish tartib-taomillarini qisqartirish hamda soddalashtirish, tovarlar (ishlar va xizmatlar)dan erkin foydalanishni ta‘minlash, shuningdek, hududlarda zarur infratuzilmani yaratish borasida keng ko‘lamli chora-tadbirlar amalga oshirildi [6].

To‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar oqimining o‘rningiga bir qator omillar ta‘sir ko‘rsatadi: ichki bozor hajmi, inflyatsiya darajasi, valyuta kursining barqarorligi, foiz stavkalari, tashqi qarz miqdori, siyosiy va huquqiy barqarorlik, soliqqa tortish siyosati, davlat boshqaruvi sifati, infratuzilma darajasi hamda xalqaro integratsiya jarayonlari. Har bir omilning to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarni jalb etishdagi ahamiyati turli mamlakatlarda turlicha bo‘lsa-da, ularning umumiy ta‘sir mexanizmini chuqur o‘rganish investitsiya siyosatini takomillashtirish uchun zarurdir.

O‘zbekiston sharoitida to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarni jalb etish mexanizmlarining samaradorligini oshirish iqtisodiyotning barqaror rivojlanishida hal qiluvchi o‘rin tutadi. Chunki mamlakatda kapital yetishmovchiligi, texnologik yangilanish zaruriyati va eksport salohiyatining cheklanganligi hali ham dolzarb masalalardan biridir. Xorijiy investitsiyalar ushbu kamchiliklarni bartaraf etish, ishlab

chiqarish tarmoqlarini modernizatsiya qilish, innovatsion faoliyatni faollashtirish hamda yangi ish o‘rinlarini yaratish imkonini beradi. Shu sababli, to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarni jalb etish mexanizmlarini takomillashtirish — nafaqat investitsion siyosatning, balki mamlakatning makroiqtisodiy strategiyasining ustuvor yo‘nalishiga aylanishi lozim. Shuningdek, xalqaro tajriba ham shuni ko‘rsatadiki, to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar oqimining yuqori bo‘lishi uchun mamlakatda siyosiy barqarorlik, shaffof boshqaruv tizimi, qonun ustuvorligi va mustahkam moliyaviy infratuzilma bo‘lishi zarur. Janubiy Koreya, Singapur, Irlandiya, Polsha va Chexiya aynan ushbu yo‘nalishlarda muvaffaqiyatli siyosat yuritgan. O‘zbekiston uchun ham bu mamlakatlarning tajribasi to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar siyosatini takomillashtirishda o‘rnak bo‘la oladi.

### ADABIYOTLAR SHARHI

To‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilish mexanizmini tushuntiruvchi ilmiy manbalar orasida John H. Dunningning 1993-yilda ishlab chiqqan OLI (Ownership, Location, Internalization) paradigmasi alohida ahamiyat kasb etadi. Dunning o‘z tadqiqotida investitsiyalarni jalb etish mexanizmini uchta omil — kompaniyaning o‘ziga xos ustunliklari, joylashuv afzalliklari va ichki boshqaruv samaradorligi orqali izohlaydi. Ushbu model mamlakatlar va firmalarning investitsion qarorlarini chuqur tahlil qilish imkonini beradi.

E. Borensztein, J. De Gregorio va J.-W. Lee tomonidan o‘tkazilgan tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, xorijiy investitsiyalar iqtisodiy o‘shishga sezilarli ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi, biroq bu ta‘sir mamlakatdagi inson kapitalining rivojlanish darajasiga bevosita bog‘liq. Mualliflar fikricha, malakali ishchi kuchi mavjud bo‘lmagan sharoitda texnologik spilloverlar samarasi past bo‘ladi, ya‘ni FDI oqimlarining iqtisodiyotga kiritilayotgan texnologiyalarni o‘zlashtirish imkoniyati cheklangan bo‘ladi.

Magnus Blomström va Ari Kokko o‘z izlanishlarida multmilliy korporatsiyalarning mahalliy firmalarga texnologik va menejment tajribalari orqali ta‘sirini o‘rganib, bu jarayonning sanoat tarmoqlari bo‘yicha farq qilishini ta‘kidlaydi. Ularning fikricha, samarali spilloverlar uchun raqobatbardosh muhit, infratuzilma va mahalliy innovatsion salohiyat zarur.

Laura Alfaro, Anusha Chanda, Sebnem Kalemli-Ozcan va Selin Sayek tomonidan olib borilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, rivojlangan moliyaviy tizimlarga ega mamlakatlar FDI dan ancha katta iqtisodiy foyda oladi. Tadqiqotchilar fikricha, moliyaviy bozorlarning chuqurligi xorijiy investitsiyalar oqimini samarali yo‘naltirish va iqtisodiy o‘shishga integratsiya qilish imkonini beradi. Shu bois FDI siyosatini ishlab chiqishda moliyaviy infratuzilmani mustahkamlash ustuvor yo‘nalish sifatida belgilanadi.

Jahon banki va Birlashgan Millatlar Tashkilotining so‘nggi hisobotlari ham investitsiya muhiti sifatiga, siyosiy barqarorlikka va biznes yuritish qulayligiga alohida e‘tibor qaratadi. Bu manbalar xorijiy investitsiyalar oqimining sektorlar va mintaqalar bo‘yicha notekis taqsimlanayotganini, shuningdek, tartibga solish siyosatlari, soliqlar va investitsiya targ‘iboti tashkilotlarining faoliyati hal qiluvchi rol o‘ynashini

ko'rsatmoqda.

Yuqoridagi manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish mexanizmi kompleks yondashuvni talab etadi. Dunning nazariy asoslarini, Borensztein, De Gregorio va Lee tomonidan keltirilgan inson kapitali omilini, Blomström va Kokko tomonidan ko'rsatilgan spillover sharoitlarini, hamda Alfaro va hamkorlarining moliyaviy infratuzilma haqidagi qarashlarini uyg'unlashtirish orqali mamlakat siyosatchilari samarali investitsiya siyosatini shakllantirishlari mumkin.

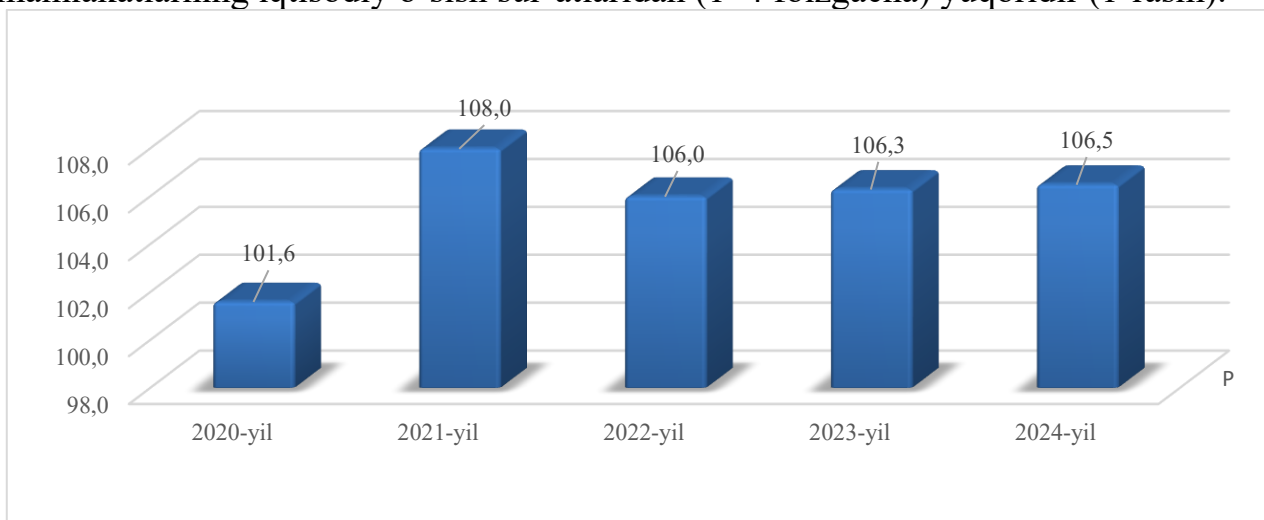
## METODOLOGIYA

Ushbu tadqiqotda O'zbekiston iqtisodiyotiga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar oqimining asosiy kapitalni moliyalashtirishdagi o'rnini baholash uchun iqtisodiy-statistik, qiyosiy hamda iqtisodiy-matematik usullardan foydalanildi. Ma'lumotlar manbai sifatida O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi, O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki, Jahon banki, UNCTAD va IMFning ochiq ma'lumotlari asos qilib olindi.

## TAHLIL VA NATIJALAR

Mamlakat iqtisodiyotiga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilish mexanizmining takomillashtirilishi ularga ta'sir etuvchi omillar bilan chambarchas bog'liqdir. Ushbu omillar va ularning ta'sir doirasi quyidagi ketma-ketlik asosida tahlil qilinadi.

1. Makroiqtisodiy omillar. Mazkur omillar tarkibida iqtisodiy o'sish sur'atlari birinchi o'rinni egallaydi, chunki har qanday investorning o'zga mamlakatga sarmoya kiritishi, eng avvalo, ko'proq foyda olish yoki boylik orttirish maqsadini ko'zlaydi. O'sish sur'atlarining tezligi va barqarorligi ushbu maqsadlarga erishishni ta'minlaydi. O'zbekistonda so'nggi besh yil davomida YAIM hajmi barqaror o'sish sur'atlarini saqlab kelmoqda. Xususan, so'nggi besh yil davomida YAIM hajmi 4,9 foiz bandga o'sib, 2024-yilda 6,5 foizga teng bo'lgan. Bu ko'rsatkich aksariyat rivojlangan mamlakatlarning iqtisodiy o'sish sur'atlaridan (1–4 foizgacha) yuqoridir (1-rasm).



**1-rasm. O'zbekiston yalpi ichki mahsuloti hajmining o'sish sur'ati (foizda)<sup>1</sup>**

<sup>1</sup> O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasining tegishli yillardagi statistik ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

Ichki bozor hajmi ham bevosita xorijiy investitsiyalar oqimiga ta'sir ko'rsatadi. "2025-yilning yanvar–aprel oylarida aholi jon boshiga ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmi 7,7 million so'mni tashkil etib, o'tgan yilning mos davriga nisbatan 10,4 foizga oshgan. Shuningdek, xizmatlar sohasida kichik tadbirkorlik subyektlari faolligi saqlanib qolmoqda. Ularning hissasi 158,3 trillion so'mni tashkil etgan bo'lib, bu umumiy bozor xizmatlari hajmining 54,5 foiziga teng" [7]. Bunday tendensiya O'zbekistonda xizmatlar sohasining barqaror o'sayotganini, aholining iste'mol qobiliyati va tadbirkorlik faolligining yaxshilanib borayotganini ko'rsatadi.

Inflyatsiya darajasi bevosita chet el investitsiyalarining jalb qilinishiga faol ta'sir etuvchi yoki ta'sirchanligi yuqori bo'lgan eng muhim iqtisodiy ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi. Yuqori va barqaror bo'lmagan inflyatsiya investorlar uchun risk darajasini oshiradi hamda investitsiyalashdagi xavotirni kuchaytiradi. Yuqori inflyatsiya milliy valyutaning xarid qobiliyatini pasaytiradi, bu esa investor daromadining qadrsizlanishiga olib keladi. Odatda inflyatsiya makroiqtisodiy beqarorlik bilan birga kechadi, bu esa bashoratlash va rejalashtirishni qiyinlashtiradi. Inflyatsiya ishlab chiqarish xarajatlarini oshiradi, xomashyo, ishchi kuchi va boshqa resurslar narxining o'sishi investitsiya rentabelligini kamaytirishi mumkin. Inflyatsiya milliy valyutaning qadrsizlanishiga (devalvatsiyasiga) olib keladi va investor foydasini o'z valyutasiga qaytarishda (repatriatsiyada) samaradorlikni pasaytiradi, ya'ni foydalilik darajasini kamaytiradi. Yuqori inflyatsiya fiskal va monetar siyosatdagi tez-tez o'zgarishlarga sabab bo'ladi, bu esa investitsiya muhitini beqarorlashtiradi. Agar inflyatsiya o'rtacha darajada va bashorat qilinadigan bo'lsa, bu ichki talabning o'sishi va iqtisodiy faollik belgisi bo'lishi mumkin. Yuqori inflyatsiya sharoitida markaziy banklar odatda foiz stavkalarini oshiradi. Bu qisqa muddatli spekulyativ kapitalni jalb qilishi mumkin, biroq real (inflyatsiyadan tozalangan) stavkalar past bo'lsa, uzoq muddatli investorlarni cho'chitadi.

Ko'plab tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, inflyatsiyaning barqarorligi uning mutlaq darajasidan muhimroqdir. Past va barqaror inflyatsiyaga ega bo'lgan rivojlanayotgan davlatlar ko'proq bevosita xorijiy investitsiyalarni jalb qiladi. Yuqori inflyatsiya o'zgaruvchanligi hatto past darajadagi inflyatsiya sharoitida ham to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarga salbiy ta'sir ko'rsatadi. "O'zbekistonda 2024-yilda yillik inflyatsiya darajasi 9,8 foizni tashkil etdi. Bu Markaziy bankning dastlabki (8–9 foiz) va yangilangan (9,5 foiz) inflyatsiya prognozidan biroz yuqori hisoblanadi. Ko'rsatkich 2023-yildagi inflyatsiyadan (8,77 foiz) yuqori, lekin 2022-yil (12,25 foiz) va 2021-yildagidan (9,98 foiz) past darajadadir" [8]. Hozirgi paytda O'zbekistonda inflyatsiyaning bevosita xorijiy investitsiyalarga ta'siri sezilarsiz darajada bo'lib, bu chet el investitsiyalarini jalb qilish nuqtai nazaridan ijobiy holatdir.

Valyuta kursi — bevosita xorijiy investorlar uchun mamlakatning jozibadorligini belgilovchi asosiy makroiqtisodiy omillardan biridir. Uning o'zgarishi investitsion xavf darajasiga, sarmoya qiymatiga, foydalilikka hamda kapital kiritish bo'yicha qarorlar qabul qilish jarayoniga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Valyuta xavflarining oshishi investorlarni kurs beqarorligidan kelib chiqadigan yo'qotishlar xavotiriga soladi. Valyuta kursining o'zgaruvchanligi uzoq muddatli moliyaviy rejalashtirishni

qiyinlashtiradi. Mahalliy valyutada olingan daromad investor valyutasiga aylantirilganda qadrsizlanadi, bu esa investitsiyaning haqiqiy daromadlilikini kamaytiradi. Valyutaning keskin va beqaror pasayishi odatda chuqur makroiqtisodiy yoki siyosiy muammolardan darak beradi, bu esa investorlarni cho‘chitadi.

Past inflyatsiya va barqaror iqtisodiy o‘shish sharoitida valyutaning mustahkamlanishi investorlar ishonchini oshiradi. Mustahkam va barqaror valyutada olingan foyda kamroq xavfga ega bo‘ladi hamda xorijga o‘tkazilishi osonroq kechadi. Biroq valyuta kursining o‘shishi mehnat va boshqa resurslarning xorijiy valyutadagi qiymatini oshiradi, bu esa investitsiyalarning samaradorligini kamaytiradi. Qimmat valyuta eksportni qimmatroq qiladi, bu esa tashqi bozordagi raqobatbardoshlikka salbiy ta‘sir ko‘rsatadi va eksportga yo‘naltirilgan sohalarga investitsiyalarni kamaytirishi mumkin. Eng muhim jihat — kurs darajasi emas, balki uning barqarorligi va bashorat qilinuvchanligidir. Valyuta nazorati, kapital chiqarishdagi cheklovlar yoki kursni sun‘iy ushlab turish kabi choralar xorijiy investitsiyalarni jalb qilishga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi.

Valyuta kursining barqarorlashuvi tashqi savdo va bevosita xorijiy investitsiyalarni rivojlantirish, to‘lov balansini yaxshilash imkonini beradi. Markaziy bank ma‘lumotlariga ko‘ra, “2024-yil davomida dollarning so‘mga nisbatan kursi qariyb 582 so‘mga (+4,71 foiz) mustahkamlandi. Milliy valyutaning devalvatsiya sur‘ati 2023-yilga nisbatan pastroq bo‘ldi” [9]. Bu 2024-yil davomida milliy valyutaning 4,71 foizga qadrsizlanganini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, milliy valyutaning dollarga nisbatan qadrsizlanishi asosiy investitsion hamkor mamlakatlarda ham kuzatilgan jarayondir. Savdo-investitsion hamkorlardagi joriy iqtisodiy tendensiyalar va kutilmalarni inobatga olgan holda, kelgusi yilda ham so‘mning real almashuv kursiga nisbatan yuqori bosimlar kuzatilmaligi mumkin.

Foiz stavkalari ham investitsiyalarga sezilarli ta‘sir ko‘rsatadi. 2025-yil 23-yanvarda Markaziy bank kengashi asosiy foiz stavkasini yiliga 13,5 foiz darajasida saqlab qolish to‘g‘risida qaror qabul qilgan edi. Keyinchalik, 2025-yil 24-aprelda stavka 14,0 foizga ko‘tarilib, shu darajada ushlab turilgan. 2025-yil mart oyida jismoniy shaxslarga vaqtincha omonatlar bo‘yicha stavka 17,2 foizga yetgan. 2025-yil iyul holatiga ko‘ra, shaxsiy omonatlarga yillik o‘rtacha foiz stavkalari 21–22 foiz oralig‘ida bo‘lib, ushbu ko‘rsatkichlar yildan-yilga o‘shish tendensiyasini saqlab kelmoqda. Jismoniy shaxslarga berilgan kreditlar bo‘yicha yillik o‘rtacha foiz stavkalari 2025-yil iyulda 24–25 foiz atrofida saqlanib turibdi. Yuridik shaxslarga berilgan kreditlar bo‘yicha o‘rtacha stavkalar esa 22–23 foiz oralig‘ida shakllangan.

Mamlakatning tashqi qarzi ham bevosita xorijiy investitsiyalarni jalb qilish mexanizmini takomillashtirishda muhim omil hisoblanadi. “O‘zbekistonning umumiy tashqi qarzi 2024-yil yakuniga ko‘ra 64,1 milliard AQSh dollarini yoki YAIMning 55,7 foizini tashkil qildi. Yil davomida qarz 10,8 milliard dollarga oshdi, bu esa tarixdagi eng katta o‘shishdir” [10]. Shu bilan birga, tashqi qarz hajmining ortib borishi xorijiy investorlarda ehtiyotkorlikni kuchaytiradi va faol sarmoya kiritishga to‘sqinlik qilishi mumkin.

2. Siyosiy va huquqiy barqarorlik. Siyosiy barqarorlik — xorijiy investitsiyalarni

jalb etishda asosiy omillardan biridir. Xalqaro tajribaga ko‘ra, investorlar investitsiya muhitini baholashda iqtisodiy barqarorlik bilan birga siyosiy ishonchlik va huquqiy aniqlikka ham alohida e‘tibor qaratadilar. Siyosiy barqarorlik, avvalo, mamlakatda hukumatning qonuniyligi, siyosiy qarorlar qabul qilishdagi izchilligi, hokimiyat almashinuvi tinch yo‘l bilan amalga oshishi, zo‘ravonlikning yo‘qligi hamda umumiy xavfsizlik muhiti bilan ifodalanadi.

Siyosiy barqarorlikning to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarga ijobiy ta‘siri quyidagicha namoyon bo‘ladi. Birinchidan, barqaror siyosiy muhit investorlarning mamlakatga bo‘lgan ishonchini oshiradi, xavfsizlik hissini kuchaytiradi va kapital yo‘qotish xavfini kamaytiradi. Xavf-xatarlar darajasi pasaygani sari investitsiya kiritish osonlashadi. Ikkinchidan, qonun ustuvorligi va mulk huquqi himoyasi ta‘minlangan barqaror siyosiy tuzumda qonunlar uzoq muddatli istiqbolda amal qiladi. Mulk huquqlarining himoyalanganligi investorlarni huquqiy xavflardan asraydi. Uchinchidan, davlat siyosatining barqarorligi — soliq, valyuta, tashqi savdo, litsenziyalash va boshqa sohalarda keskin o‘zgarishlarning yo‘qligi — investorlarga uzoq muddatli strategik rejalar tuzish imkonini yaratadi. To‘rtinchidan, korrupsiya va ma‘muriy to‘siqlarning kamayishi, ochiqlik va shaffoflikning ortishi siyosiy barqarorlikning bevosita natijasidir, bu esa investitsion muhitni yanada jozibador qiladi.

Siyosiy beqarorlik esa to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Davlat siyosatida izchillik va barqarorlik saqlanishi xorijiy investorlar uchun ishonchli muhit yaratishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi. To‘polonlar, norozilik namoyishlari, inqiloblar, notinchlik, urush va siyosiy tartibsizliklar investorlarni cho‘chitadi; bunday holatlarda yirik infratuzilma obyektlari zarar ko‘rishi, ishlab chiqarish jarayoni to‘xtab qolishi mumkin. Huquqiy islohotlar va ochiq boshqaruv mexanizmlari xorijiy investorlar uchun huquqiy kafolatlarni mustahkamlaydi va ishonchni oshiradi.

Mulk huquqlarini himoya qilish xorijiy investorlar uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. Mulk huquqi — shaxs yoki kompaniyaning mol-mulki ustidan erkin tasarruf etish, undan foydalanish va uni himoya qilish huquqidir. Bu huquqning mavjudligi hamda samarali himoyasi xorijiy investorlarning ishonchini mustahkamlaydi. Mulk huquqlari kafolatlangan davlatlarda investorlar o‘z aktivlari va daromadlari xavfsizligiga ishonch hosil qiladilar, bu esa xorijiy kapital oqimini kuchaytiradi. Agar mulk tortib olinishidan yoki davlat tomonidan asossiz musodara qilinishidan himoya bo‘lsa, investorlar uzoq muddatli loyihalarga mablag‘ kiritishga tayyor bo‘ladilar. Mulk huquqi himoya qilingan tizimda investorlar o‘z daromadlarini erkin konvertatsiya qilib, mamlakatdan chiqarish imkoniga ega bo‘ladi, bu esa to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar uchun muhim shartdir. Mustaqil sud tizimi orqali mulkiy nizolar adolatli hal etilishi ham huquqiy aniqlik va ishonchni ta‘minlaydi.

Aksincha, mulk huquqlari himoya qilinmagan davlatlarda davlat yoki mahalliy organlar tomonidan investor mulkiga noqonuniy aralashuvlar sodir bo‘ladi. Bu holatlar investitsiya oqimini keskin kamaytiradi. Agar milliy lashtirish kompensatsiyasiz yoki noqulay shartlarda amalga oshirilsa, investorlar chiqib ketadi. Sudlarda adolatsiz

qarorlar qabul qilinishi xorijiy sarmoyadorlar uchun mamlakatni xavfli deb hisoblashga sabab bo‘ladi. Xorijiy investorlar uchun davlat va xususiy sektor o‘rtasidagi barqaror hamkorlik, shartnomaviy majburiyatlarning qat’iy bajarilishi uzoq muddatli investitsiyalarning muvaffaqiyatli amalga oshirilishini ta’minlaydi.

Qonun ustuvorligi — xorijiy investitsiyalarni jalb qilish mexanizmini takomillashtirishdagi eng muhim asosdir. Bu tamoyil barcha fuqarolar, tashkilotlar va davlat organlarining qonunga itoat etishi, sudlarning mustaqilligi va qonunning barcha uchun teng amal qilishini anglatadi. Qonun ustuvorligi ta’minlangan davlatlarda investorlar o‘z shartnomalari, mulk huquqlari va kelishuvlariga rioya etilishiga ishonch bildiradilar. Qonunlar keskin o‘zgaraydi, biznes rejalashtirish osonlashadi, huquqiy nizolar sud orqali hal etiladi. Sudlar faqat qonunga tayanadi, siyosiy bosim yoki mahalliy manfaatlar ularning qarorlariga ta’sir ko‘rsatmaydi. Qonun ustuvorligi korrupsiyaga qarshi kurashni kuchaytiradi, bu esa ma’muriy to‘siqlar va norasmiy to‘lovlarni kamaytirib, biznes yuritish xarajatlarini pasaytiradi.

Sud hokimiyatining mustaqilligi va qonun ustuvorligi investorlar huquqlarining samarali himoyasini ta’minlab, investitsiya risklarini kamaytiradi.

Samarali davlat boshqaruvi xorijiy investorlar uchun ruxsatnoma va ro‘yxatga olish jarayonlarining soddaligi, muomala madaniyati va tashkiliy aniqlik orqali qulaylik yaratadi. Davlat o‘z majburiyatlarini bajaradi, siyosiy izchillik va huquqiy barqarorlik ta’minlanadi, bu esa uzoq muddatli investitsion rejalarni tuzish imkonini beradi. Aksincha, zaif boshqaruv, kechiktirilgan hujjatlar va ortiqcha rasmiyatchilik investorlarni cho‘chitadi, ishonchsizlik muhitini kuchaytiradi hamda investitsion oqimni kamaytiradi.

Mamlakatda samarali davlat boshqaruvi mavjud bo‘lganda litsenziya, ro‘yxatdan o‘tish, import-eksport hujjatlari va boshqa ruxsatnomalar tez va adolatli tarzda beriladi. Byurokratik to‘siqlar kamayadi, bu esa biznes yuritish xarajatlarini pasaytiradi. Yuqori boshqaruv sifati korrupsiya darajasini keskin kamaytiradi, investorlar uchun “norasmiy to‘lovlar”siz faoliyat yuritish imkonini yaratadi. Boshqaruv samaradorligi siyosiy barqarorlikka xizmat qiladi — davlat o‘z majburiyatlarini bajaradi, shartnomalarga rioya qiladi. Soliq, valyuta va investitsiya siyosatlarida barqarorlik hamda izchillik saqlanadi. Investorlar uzoq muddatli rejalar tuzish imkoniga ega bo‘ladilar. Har qanday biznes — mahalliy yoki xorijiy — qonun oldida teng hisoblanadi, investorlar favqulodda qarorlar yoki diskriminatsiyadan xavotirlanmaydi.

Raqamlashtirilgan va soddalashtirilgan ma’muriy tartib-taomillar investorlar uchun byurokratik to‘siqlarsiz, samarali ish yuritish imkonini beradi. Investorlar ko‘p vaqt va mablag‘ni keraksiz jarayonlarga sarflashga majbur bo‘ladilar. Rasmiy qarorlar norasmiy to‘lovlar bilan bog‘lanadi, bu esa ishonchsizlik muhitini kuchaytiradi. Qarorlar siyosiy ta’sir ostida qabul qilinadi, sud va nazorat organlari mustaqil faoliyat yuritmaydi, bu esa investorni huquqiy xavf ostiga qo‘yadi. Qonun va qoidalar tez-tez o‘zgarishi natijasida biznes muhiti noaniq va xavfli holatga aylanadi. Yuqori sifatli davlat boshqaruvi xorijiy investorlar uchun qulay, shaffof va ishonchli muhit yaratadi, zaif boshqaruv esa investitsion xavfni oshiradi, korrupsiya va byurokratiyani kuchaytiradi hamda investitsiya kiritish istagini pasaytiradi.

3. Institutsional omillar. Bu toifadagi omillar qatoriga moliya tizimining rivojlanganlik darajasi, infratuzilma sifati, ishchi kuchining ta'lim darajasi va malakasi, mehnat bozorining samaradorligi, innovatsion tizim hamda intellektual mulkni himoya qilish mexanizmlari kiradi. Ularning holatiga qarab, bu omillar xorijiy investitsiyalar oqimiga ijobiy yoki salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Rivojlangan bank tizimi sarmoyadorlar uchun kredit olish, hisob-kitob yuritish va risklarni boshqarish imkonini yaratadi. Qimmatli qog'ozlar bozori yetarlicha rivojlangan bo'lsa, investorlar kapitalni diversifikatsiya qilish imkoniga ega bo'ladilar. Qonunlarga asoslangan moliyaviy tizim pul aylanmasi va investor foydasining xavfsizligini ta'minlaydi. Aksincha, bank tizimi noaniq, byurokratik yoki korrupsiyalashgan bo'lsa, investor kapital xavfiga duch keladi. Valyuta bozorida erkinlikning yo'qligi esa daromadni repatriatsiya qilishda (ya'ni chet elga qaytarishda) muammolar tug'diradi.

Infratuzilma — transport, logistika, elektr energiyasi, internet, aloqa tizimlari — bevosita ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish samaradorligiga ta'sir ko'rsatadi. Rivojlangan infratuzilma mahsulotlarni ishlab chiqarish, saqlash va yetkazib berish xarajatlarini kamaytiradi, bu esa investitsiya rentabelligini oshiradi. Elektr energiyasi, suv va gaz ta'minotining barqarorligi ishlab chiqarish jarayonini kafolatlaydi, zamonaviy telekommunikatsiya tizimi esa raqamli iqtisodiyot uchun muhim shartdir. Ammo infratuzilma sust rivojlangan bo'lsa — yo'llar, portlar, aeroportlar, logistika tizimi yetarlicha samarali ishlamasa — ishlab chiqarish va eksport sekinlashadi, elektr uzilishlari esa investitsiya xavfini kuchaytiradi.

Arzon, malakali va son jihatdan yetarli ishchi kuchi xorijiy sarmoyadorlar uchun katta afzallikdir. Mehnat qonunchiligining aniqligi va adolatliligi investorlar uchun huquqiy barqarorlikni ta'minlaydi. Ta'lim tizimining rivojlanganligi, oliygohlar va kasb-hunar markazlarining mavjudligi kadrlar malakasini oshiradi. Biroq mehnat bozorida malakasiz ishchi kuchining ko'pligi ishlab chiqarish sifatining pasayishiga olib keladi. Shuningdek, mehnat qonunchiligining o'zgaruvchanligi yoki haddan tashqari talabchanligi investorlarni chekinishga majbur qilishi mumkin.

Innovatsion tizim va ilmiy-tadqiqot salohiyatining yuqori bo'lishi xorijiy investitsiyalarni, ayniqsa texnologik va intellektual sohalarda, faol jalb etadi. Ilmiy-tadqiqot markazlari, startaplar, texnoparklar va tajriba-konstruktorlik ishlanmalari mavjud bo'lgan muhit texnologik kompaniyalar, shu jumladan axborot texnologiyalari, biotexnologiya va farmatsevtika sohalaridagi investorlar uchun jozibadorlikni oshiradi. Davlat tomonidan innovatsiyaga rag'bat, grantlar va subsidiyalar ko'rinishidagi qo'llab-quvvatlash investitsion risklarni kamaytiradi. Innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash, tadqiqot va ishlanmalarni tijoratlashtirishni rag'batlantirish xorijiy texnologik sarmoyalarning jalb qilinishiga zamin yaratadi.

Shu tariqa, institutsional omillar xorijiy investitsiyalar oqimini belgilovchi strategik asos sifatida namoyon bo'ladi — ular rivojlangan sari iqtisodiy barqarorlik va investitsion jozibadorlik oshadi.

4. Tabiiy resurslar bilan bog'liq omillar. Tabiiy resurslar — neft, gaz, metallar, minerallar, o'rmon, suv, qishloq xo'jaligi yerlari va boshqa tabiiy boyliklar —

mamlakatning iqtisodiy o'sishi, eksport salohiyati hamda to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etishda muhim omil hisoblanadi. Biroq faqat resurslarning mavjudligi emas, balki ulardan oqilona, shaffof va samarali foydalanish imkoniyati investitsiya uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. Resurslarga boy mamlakatlar energiya, qishloq xo'jaligi, sanoat va qayta ishlash sohalarida yirik hajmdagi investitsiya loyihalarini amalga oshirish salohiyatiga ega bo'ladi.

Bu sohalarida faoliyat yuritishni istagan xorijiy sarmoyadorlar uchun jozibali muhit shakllanadi, chunki resurslarga yaqin joylashgan ishlab chiqarish obyekti xarajatlarni kamaytiradi va samaradorlikni oshiradi. Masalan, neft-gaz yoki oltin konlariga yaqin hududda qayta ishlash zavodining barpo etilishi iqtisodiy jihatdan maqsadga muvofiqdir. Shu bilan birga, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish eksportni kengaytiradi, bu esa xorijiy investorlar uchun daromad manbasining barqarorligini kafolatlaydi. Tabiiy resurslarga asoslangan investitsiya loyihalari infratuzilma, transport va mehnat bozorining rivojlanishiga turtki beradi, bu esa ikkilamchi ijobiy ta'sir sifatida xorijiy kapital oqimini yanada kuchaytiradi.

Biroq, ayrim resurslarga boy mamlakatlarda iqtisodiyotning diversifikatsiya qilinmaganligi, korrupsiyaning yuqoriligi va siyosiy beqarorlikning mavjudligi investorlar ishonchini pasaytiradi. Litsenziya berish jarayonlarining shaffof emasligi, resurslarning faqat mahalliy elitalar o'rtasida taqsimlanishi xorijiy sarmoyadorlar uchun adolatsiz muhitni yuzaga keltiradi. Tabiiy resurslardan noto'g'ri foydalanish natijasida yuzaga keladigan ekologik muammolar — suv tanqisligi, atrof-muhit va havo ifloslanishi — ham siyosiy va ijtimoiy risklarni oshirib, investitsiya jozibadorligini pasaytiradi. Bundan tashqari, tabiiy resurslarni boshqarish bo'yicha qonunchilik yoki soliq siyosatidagi keskin o'zgarishlar investorlarni noaniqlikka duchor qiladi. Shu bois tabiiy resurslarni boshqarishda barqaror, prognoz qilinadigan va ekologik mas'uliyatli yondashuv xorijiy investitsiyalarni jalb etish uchun muhim omil hisoblanadi.

5. Xalqaro integratsiyalashuv bilan bog'liq omillar. Xalqaro integratsiya mamlakatning global iqtisodiyotga qo'shilishi va xorijiy kapital uchun ochiqligini belgilaydi. Jahon savdo tashkiloti (JST) a'zosi bo'lgan davlatlar xalqaro savdo va investitsiya me'yorlariga rioya qilish majburiyatini oladilar. Bu esa xorijiy investorlarga huquqiy kafolatlar, adolatli raqobat sharoiti va barqaror muhitni ta'minlaydi. Savdo to'siqlari kamaytiriladi, tarif va notarif cheklovlar bosqichma-bosqich qisqartiriladi, bu esa eksport-import bilan shug'ullanayotgan kompaniyalar uchun qulay imkoniyatlar yaratadi. JST a'zoligi mamlakatning ochiqligi va ishonchliligini ko'rsatadi, investorlar bunday davlatlarni siyosiy va iqtisodiy jihatdan barqaror hamda prognoz qilinadigan hamkor sifatida qabul qiladilar. Shu bilan birga, xalqaro a'zolik natijasida raqobat kuchayadi, bu esa qisqa muddatda mahalliy korxonalariga bosim o'tkazishi mumkin. Ammo uzoq muddatli istiqbolda bu jarayon iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi va to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar oqimini oshiradi.

Mintaqaviy integratsiya — masalan, Yevrosiyo iqtisodiy ittifoqi, Shanxay hamkorlik tashkiloti, Osiyo taraqqiyot banki kabi tuzilmalar — investorlarga faqat bitta

davlat emas, balki butun mintaqa bozoriga kirish imkoniyatini beradi. Erkin savdo zonalari, umumiy bojxona ittifoqlari ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytiradi, mehnat resurslari harakatini osonlashtiradi va ishlab chiqarish zanjirlarini integratsiyalash orqali samaradorlikni oshiradi.

Iqtisodiyotning ochiqligi import va eksportni ragʻbatlantiradi. Qanchalik iqtisodiyot ochiq boʻlsa, shunchalik koʻp kompaniyalar global ishlab chiqarish zanjirlariga qoʻshilishni xohlaydi. Valyuta konvertatsiyasidagi erkinlik, dividendlarni repatriatsiya qilish imkoniyati va xalqaro moliyaviy tizimlarga integratsiya xorijiy investorlar uchun muhim ragʻbat hisoblanadi. Ochiq iqtisodiyot texnologiyalar, nou-xau va yangi boshqaruv tajribalarini jalb etishda samarali boʻladi, raqobat muhitini yaxshilaydi va mahalliy kompaniyalarni innovatsion rivojlanishga undaydi. Natijada, bu holat umumiy iqtisodiy oʻsish va toʻgʻridan-toʻgʻri xorijiy investitsiyalar oqimining barqaror oshishiga xizmat qiladi.

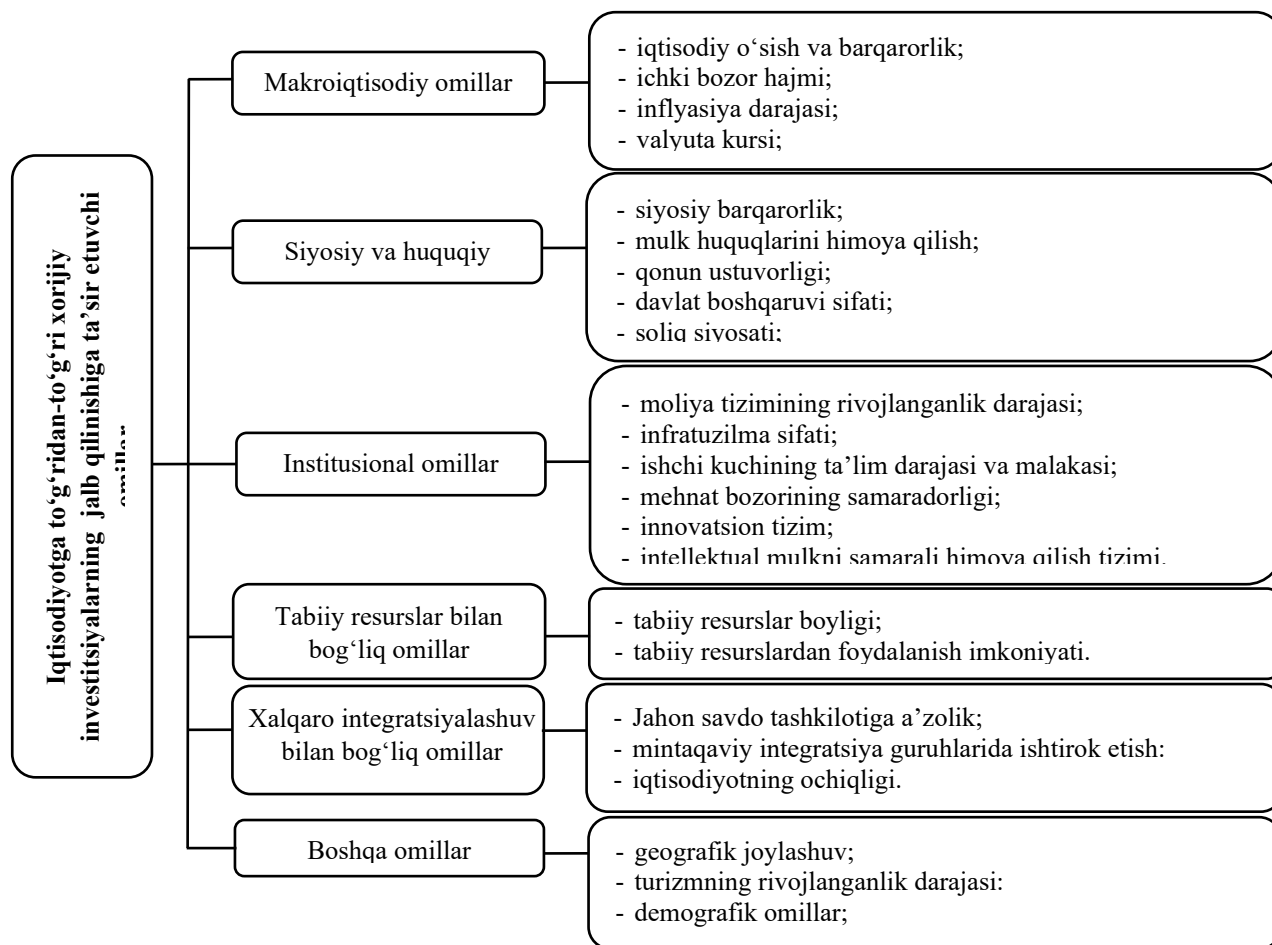
6. Boshqa omillar. Bevosita xorijiy investitsiyalar oqimiga taʼsir etuvchi omillar qatorida geografik joylashuv, turizm salohiyati, demografik holat va madaniy yaqinlik alohida oʻrin tutadi.

Geografik joylashuv. Mamlakatning strategik hududda joylashuvi xorijiy sarmoyadorlar uchun katta ahamiyatga ega. Transport yoʻllariga yaqin joylashuv — portlar, temir yoʻllar, tranzit yoʻlaklari mavjudligi — logistika xarajatlarini kamaytiradi va mahsulot yetkazib berish muddatlarini qisqartiradi. Masalan, Oʻzbekiston Markaziy Osiyoning markazida joylashgani sababli mintaqaviy savdo va tranzit uchun qulay geografik poydevorga ega. Bu holat uni Afgʻoniston, Xitoy, Qozogʻiston va Rossiya kabi yirik bozorlar oʻrtasida strategik koʻprikka aylantiradi. Shu bilan birga, dengizga chiqish imkoniyatining yoʻqligi logistika xarajatlarini oshiradi va tashqi bozorga chiqish xarajatlarini koʻpaytiradi. Bundan tashqari, geosiyosiy xavf omillari — chegaraviy ziddiyatlar, siyosiy beqarorlik yoki sanksiyalar xavfi — investitsiya oqimini cheklashi mumkin.

Turizmning rivojlanganlik darajasi. Turizm sohasi xorijiy investitsiyalar uchun eng jozibali yoʻnalishlardan biridir. Bu sohada sarmoyalar mehmonxona, transport, oziq-ovqat, dam olish va madaniy xizmatlar tarmoqlarining rivojlanishiga olib keladi. Turizm mamlakat imijini yaxshilaydi va sarmoyadorlar uchun “ochiq va xavfsiz” davlat sifatida ijobiy tasavvur hosil qiladi. Masalan, Birlashgan Arab Amirliklari (Dubay), Turkiya va Tailand turizm orqali milliardlab dollar miqdoridagi xorijiy investitsiyalarni jalb qilishga muvaffaq boʻlgan. Shu bilan birga, faqat turizmga tayanadigan iqtisodiyot tashqi zarbalarga, jumladan pandemiyalar, siyosiy beqarorlik yoki iqlim oʻzgarishlariga juda sezgir boʻladi.

Demografiya. Aholining soni, yosh tarkibi va saviyasi bevosita investitsiya jozibadorligiga taʼsir etadi. Ishga layoqatli va yosh aholi koʻpligi mehnat bozori uchun muhim afzallikdir, chunki arzon va koʻp sonli ishchi kuchi sarmoyadorlarni jalb qiladi. Katta isteʼmol bozori mavjud boʻlgan mamlakatlar — masalan, Xitoy, Hindiston yoki Indoneziya — xorijiy ishlab chiqaruvchilar uchun ayniqsa jozibali hisoblanadi. Shu bilan birga, aholi sonining koʻpligi malakasiz kadrlar ustun boʻlsa, mehnat unumdorligining pasayishiga olib keladi. Malakali ishchi kuchi, rivojlangan taʼlim

tizimi va kasbiy malaka oshirish imkoniyatlari yuqori texnologiyali sarmoyalarni jalb etishni osonlashtiradi. Ammo demografik bosim — masalan, ishsizlikning ortishi — ijtimoiy beqarorlikni kuchaytirishi, bu esa investitsion riskni oshirishi mumkin.



**2-rasm. Iqtisodiyotga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarning jalb qilish mexanizmiga ta'sir etuvchi omillar tasnifi va tavsifi<sup>1</sup>**

Madaniy yaqinlik va umumiy til. Xorijiy sarmoyadorlar odatda o'zlariga madaniy va til jihatidan yaqin bo'lgan davlatlarda faolroq investitsiya qiladi. Madaniy o'xshashlik va muloqotdagi qulaylik biznes yuritishni soddalashtiradi, boshqaruvni osonlashtiradi hamda ishonchni mustahkamlaydi. Masalan, turk kompaniyalari Markaziy Osiyoda o'zlarini madaniy jihatdan yaqin his qilgani sababli faol investitsiya siyosatini yuritmoqda. Shu kabi holatlar biznes aloqalarining barqarorligini ta'minlaydi va yangi sarmoyaviy imkoniyatlarni ochadi.

Xulosa sifatida, olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar oqimiga ta'sir etuvchi omillarni quyidagicha tasniflash mumkin: makroiqtisodiy, siyosiy-huquqiy, institutsional, tabiiy resurslarga oid, xalqaro integratsion va boshqa (geografik, demografik, madaniy) omillar. Ushbu omillar o'zaro bog'liq bo'lib, ular majmuaviy tarzda mamlakatning investitsiya jozibadorligi va iqtisodiy barqarorligini belgilaydi (2-rasm).

<sup>1</sup>Tadqiqot natijalari asosida muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

Ushbu omillarning ta'siri har bir mamlakat va iqtisodiyot tarmog'iga qarab farq qilishi mumkin. Biroq, qulay investitsiya muhitiga, siyosiy va iqtisodiy barqarorlikka, mulk huquqlarining ishonchli himoyasiga hamda rivojlangan ishlab chiqarish, bozor va ijtimoiy infratuzilmaga ega mamlakatlar to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda ancha katta imkoniyatlarga ega bo'ladi.

## XULOSA VA TAKLIFLAR

Tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, O'zbekiston iqtisodiyotiga jalb qilinayotgan to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar hajmi hali to'liq salohiyatini namoyon etmagan bo'lsa-da, mavjud dinamikalar mamlakatning investitsion jozibadorligi bosqichma-bosqich oshib borayotganini ko'rsatadi. 2020-yilda to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarning YAIMdagi ulushi 11,4 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda bu ko'rsatkich 10,4 foizni tashkil etgan. Bu o'zgarish mamlakatda iqtisodiy o'sish sur'atlarining yuqori darajada saqlanib qolayotganini, shuningdek, ichki ishlab chiqarish hajmi ortib borayotganini bildiradi.

Mazkur tendensiya ikki asosiy omil bilan izohlanadi. Birinchidan, YAIMning barqaror o'sishi O'zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini jadallashtirib, aholining farovonligi va hayot sifatining oshishiga xizmat qilmoqda. Ikkinchidan, iqtisodiy o'sish sur'atlarining yuqoriligi mamlakatni o'rta daromadli davlatlar qatoridan yuqori daromadli mamlakatlar guruhiga yaqinlashtirmoqda. Bu esa xalqaro investorlarga yanada ishonchli, barqaror va istiqbolli iqtisodiy muhitni yaratmoqda.

Shu nuqtai nazardan, xorijiy investitsiyalarni yanada samarali jalb etish uchun quyidagi yo'nalishlarda islohotlarni jadallashtirish maqsadga muvofiqdir: investitsiya siyosatida prognoz qilinadiganlik va huquqiy barqarorlikni kuchaytirish, investorlar uchun soliq va bojxona imtiyozlarini raqobatbardosh darajada takomillashtirish, korrupsiyaga qarshi kurashning tizimli mexanizmlarini mustahkamlash, ma'muriy jarayonlarni soddalashtirish, xalqaro reytinglardagi ko'rsatkichlarni yaxshilash hamda moliyaviy va infratuzilmaviy modernizatsiyani kengaytirish zarur.

Shu asosda O'zbekiston xorijiy sarmoyadorlar uchun yanada ishonchli, raqobatbardosh va barqaror hamkor sifatida shakllanib, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar oqimini ko'paytirish orqali iqtisodiyotning real sektorida yuqori samaradorlik va barqaror o'sishni ta'minlay oladi.

## FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning to'rtinchi Toshkent xalqaro investitsiya forumidagi nutqi. <https://president.uz/oz/lists/view/8203>
2. O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 25-dekabr O'RQ-598-son "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi Qonuni <https://lex.uz/docs/-4664142>
3. Денисова Т.В. и др. Инвестиции: учебное пособие для студентов направления «Экономика». – Ульяновск: УлГТУ, 2017. – С. 22.
4. Аскинадзи В.М. Инвестиции: учебник для бакалавров. – М.: Юрайт, 2019. – С. 11-12.
5. Юзвович Л.И. и др. Инвестиции и инвестиционная деятельность:

учебник. – Екатеринбург: «Урал. ун-та», 2021. – С. 400.

6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 1-avgust PF-5495-son “O‘zbekiston Respublikasida investitsiya muhitini tubdan yaxshilash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni <https://lex.uz/docs/-3845273>

7. O‘zbekistonda bozor xizmatlari hajmi 290,3 trln so‘mni tashkil etgan.  
<https://www.uzreport.news/economy/o-zbekistonda-bozor-xizmatlari-hajmi-290-3-trln-so-mni-tashkil-etgan>

8. O‘zbekistonda 2024 yildagi inflyatsiya: narxlar qanday o‘zgardi?  
<https://www.gazeta.uz/oz/2025/01/03/inflation/>

9. O‘zbekistonda 2024 yilda AQSH dollar kursi qanday o‘zgardi?  
<https://www.gazeta.uz/oz/2024/12/29/currency/>

10. O‘zbekistonning tashqi qarzi 2024 yilda rekord darajada — 10,8 mlrd AQSH dollarga oshdi. <https://www.gazeta.uz/oz/2025/04/01/external-debt>



# Marketing

*ilmiy, amaliy va ommabop jurnali*

**Muharrir:**

**Ingliz tili muharriri:**

**Rus tili muharriri:**

**Musahhah:**

**Sahifalovchi va dizaynerlar:**

Xakimov Ziyodulla Axmadovich

Tursunov Boburjon Ortiqmirzayevich

Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li

Karimova Shirin Zoxid qizi

Sadikov Shoxrux Shuxratovich

Abidjonov Nodirbek Odijon o'g'li

**2025-yil, oktabr, 10-son**

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqola, ommabop maqola, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta:

[info@marketingjournal.uz](mailto:info@marketingjournal.uz)

Bot:

[@marketinjournalbot](https://t.me/@marketinjournalbot)

Tel.:

+998977838464, +998939266610

Jurnalning rasmiy sayti: <https://marketingjournal.uz>

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2024-yil 04-oktabrdagi 332/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan



"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali 2024-yil 15-martdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669517** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. **Litsenziya raqami: №240874**



"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnalining xalqaro darajasi: **9710**. GOCT 7.56-2002 "Seriya nashrlarning xalqaro standart raqamlanishi" davlatlararo standartlari talablari. **Berilgan ISSN tartib raqami: 3060-4621**